

Jacint Verdaguer i Sant Joseph de la Gare de Perpinyà: Novament «Als catalans del Rosselló»*

Núria Camps Casals
(Universitat de Vic)

Consideracions prèvies

Com és sabut, un dels camins de difusió de l'obra verdagueriana a França fou la dels cercles intel·lectuals catòlics. A la Catalunya del Nord, d'aquests ambients, cal destacar especialment uns noms, tots ells traductors: Tolrà de Bordas, Agustí Vassal, Joan Baptista Blazy i, en especial, Justí Pepratx (Ceret, 1828 - Perpinyà, 1901), pare de la Renaixença nord-catalana, amic de Verdaguer i un dels seus suports més decidits durant l'època de la crisi personal del poeta. Amb tot, resten, encara, per identificar molts dels contactes nord-catalans de Verdaguer per tal d'arribar a obtenir un panorama complet de la xarxa de literats i religiosos, entre d'altres, que facilitaren la recepció i la difusió del poeta català a França. De la relació del poeta de Folgueroles amb els nord-catalans en resta un vast material epistolar, així com gran quantitat de traduccions al francès d'obres verdaguerianes. Ultra això, també cal fer esment d'altres testimonis de la presència de Verdaguer a la Catalunya del nord dels Pirineus.

Així per exemple, a més de la placa a la façana de la casa de Perpinyà on vivia Justí Pepratx i on s'allotjava Verdaguer durant les seves estades perpinyanenques, també queda com a record del poeta la imatge de l'«Infant Jesús de Praga» que es troba a la capella

*El treball s'inscriu en les investigacions del projecte de recerca FFI2008-04830/FILO finançat pel Ministerio de Ciencia e Innovación, que es duen a terme dins el Grup de Recerca Consolidat (2009 SGR 736) «Textos literaris contemporanis: estudi, edició i traducció» de la Universitat de Vic.

de Santa Teresa d'Àvila a l'església de Saint Joseph de la Gare [Sant Josep de l'Estació] de Perpinyà. El desembre de 1883, per primera vegada, es donà notícia a la *Semaine Religieuse du Diocèse de Perpignan* del projecte de construcció de l'església de Sant Joseph de Gare a Perpinyà. Durant anys es recaptaren fons amb una subscripció oberta als feligresos fins que, ja el 1893, els treballs de construcció començaren a prendre forma.

Arribats a aquest punt, val la pena fer notar que és en el marc d'aquest projecte on pren forma la idea de Justí Pepratx d'utilitzar els beneficis obtinguts amb la venda de la traducció francesa de la trilogia verdagueriana *Jesús Infant* per poder pagar una imatge. A finals de 1898 el mateix Verdaguer es desplaçà a Perpinyà a beneir l'estàtua i composà, *ad hoc*, el poema «Jesús infant. Als infants del Rosselló». En definitiva, no era la primera vegada que els fons recaptats amb la venda d'una obra de Verdaguer servien per a finalitats socials. Només cal recordar el cas de *Caritat* (1885), que dóna peu a aquest col·loqui. Ramon Pinyol (2010) ja relatà aquest episodi a l'article «Les poesies verdaguerianes de temàtica nord-catalana», on, amb tot, obvià altres contactes nord-catalans amb Verdaguer que tenen el seu nucli inicial en aquesta parròquia i que són els que es relataran i descriuran en aquest text. En vida de Verdaguer, van estar al capdavant de la parròquia de Sant Josep: Émile Rous —entre 1882 i 1887—, Charles Lloancy —entre 1887 i 1890, i del qual no es tenen notícies— i François Font —entre 1890 i 1908.

El propòsit d'aquest treball és, doncs, aportar una mica més de llum sobre aquest episodi i tot el que l'envolta que, tot i que pugui semblar marginal, no deixa de ser un testimoni de l'impacte i la recepció de Verdaguer al Rosselló. En primer lloc, per tant, es presenta un estat de la qüestió del que se sap fins ara (Pinyol, 2010), s'aporta nova documentació sobre el poemet que l'escriptor català dedicà als infants del Rosselló, així com la seva traducció francesa —tots dos poc coneguts per ara— i, per acabar, com ja vaig fer l'any 2007 amb Mn. Joan Baptista Blazy¹ —un dels traductors verdaguerians al francès més prolífics que en girà cinc obres: *Flors de Maria*, *Idil·lis i cants místics*, *Al cel*, *Canigó* i *L'Atlàntida*, publica-

1. Veg. Camps, 2007; Camps, 2009 i Camps, 2010.

des en revistes de París i Arràs entre 1905 i 1908— aportaré noves consideracions sobre alguns dels personatges rossellonesos que, per bé que força desconeguts, són una peça rellevant en l'entramat de la recepció / difusió francesa de Verdaguer: Francesc Font i Émile Rous. Passem ara, doncs, a parlar dels contactes amb literats i religiosos nord-catalans que Verdaguer establí a través de la parròquia de St. Josep de Perpinyà.

St. Josep de la Gare: Justí Pepratx i Jacint Verdaguer (Estat de la qüestió i noves consideracions)

El primer contacte, i el més destacat al qual farem referència, és Justí Pepratx. Fidel amic de Verdaguer, girà al francès els volums *L'Atlàntida*, *Lo somni de Sant Joan*, *Jesús Infant* i *Flors del Calvari*. Així mateix, Pepratx, a part de la traducció que avui ens ocupa, és autor de la versió francesa inèdita de *Roser de tot l'any*, de la traducció del poema *A les víctimes del bazar de la Caritat* i de fragments de *Canigó*. Sobre els aspectes biobibliogràfics de Pepratx convé referir-se a l'article de Ramon Pinyol i Pep Vila (2004), «Justí Pepratx, transcriptor de Verdaguer i recopilador de literatura catalana».

Com ja s'ha apuntat, Ramon Pinyol dedicà unes pàgines l'any 2010 a l'episodi de la lectura de «Jesús Infant» per part de Verdaguer a la inauguració de la Capella de Jesús Infant el 1898. Es procedeix doncs, encara que sigui de passada, a donar compte dels aspectes bàsics i a aportar notícies de noves descobertes. Segons Pinyol (2010), Verdaguer es desplaçà a Perpinyà amb motiu de la inauguració de la capella de Jesús Infant el 27 de novembre de 1898. En dona fe l'article que el mateix poeta va escriure per a l'ocasió a *El Sarrianiés*,² titulat «La capella de Jesús Infant», i on aquest relata com Justí Pepratx tingué la idea de pagar una capella amb els beneficis de la venda de la versió francesa de la trilogia verdagueriana *Jesús Infant* i ofereix una descripció física completa de la capella. Segons el mateix article, sembla que Francesc Font, l'aleshores rector de la parròquia, llegí el poema en francès i que Verdaguer ho féu en català.

2. Núm. 208 (1898), p. 1-2.

Pinyol també dona notícia del fet que, en aquell moment, la iniciativa fou reeixida gràcies a la presència al capdavant de la parròquia de mossèn Francesc Font i al fet que aquest era «autor de dos llibres sobre els monestirs canigonencs» (Pinyol, 2010: 247). Amb tot, cal fer una precisió sobre aquesta darrera afirmació. El segon llibre, *l'Histoire de l'abbaye royale de Saint-Martin du Canigou*, publicat a la memòria de Verdaguer, no aparegué, com es veurà, fins l'any 1904 i, en conseqüència, el poeta no el veié mai.

Igual que Pinyol (2010), es desconeix qui fou l'instigador de la redacció del poema *ad hoc* per a la inauguració de la capella. Amb tot sí que ara s'ha localitzat la versió impresa del poema que Pinyol mencionava en el seu article però que no havia trobat.

Desconec també si se'n va fer cap tiratge a Perpinyà ni si es va imprimir la traducció llegida, tot i que entre els papers de Verdaguer hi ha una edició de la poesia en full solt, només en català, que podria ser la que sembla que el nostre escriptor va repartir, si hem d'entendre literalment el que, en comentar l'acte, diu *Le Roussillon*³ del primer de desembre: «Pour laisser un souvenir de cette pieuse cérémonie, le poète mystique a fait distribuer une pièce de vers composée à cette occasion; une exhortation de *Jésus-Enfant du Roussillon*.» (Pinyol, 2010: 247).

Tot seguit, Pinyol reproduïx un poema que localitzà, inèdit i sense títol, entre els papers verdaguerians de la Biblioteca de Catalunya [ms. 3103, f. 64], tot fent esment del fet que n'ha trobat dues versions, una de les quals quasi acabada —però pel que sembla no datada— i que aporta en annex. Per la nostra part, s'ha localitzat una versió d'aquest mateix poema —datada del Nadal de 1898— amb variants i impresa al volum *Centenaire de l'Église de St. Joseph 1892-*

3. *Le Roussillon* (18 i 23/XI i 1/XII). (Pinyol, 2010: 248). També segons Pinyol (2010: 248), «De l'acte i del poema (sense reproduir-lo) se'n va fer ressò [...] l'esmentat *Le Roussillon* (18 i 23/XI i 1/XII) i *La Croix* (27/XI), de Perpinyà, i al Principat, almenys a *El Correo Catalán* (5/XII), *La Voz de la Patria* (4/XII), *Diario de Barcelona* (5/XII), *El Sarrianés* (la crònica, ja citada, escrita per Verdaguer mateix) i *El Noticiero Universal* (5/XII). El text fou publicat per diversos mitjans: *El Sarrianés* (3/XII), *La Veu del Montserrat* (10/XII), *La Talia Catalana* (11/XII), el *Suplement de «La Voz de la Patria»* (15/XII) i la *Hoja Parroquial de Premiá de Mar* (desembre de 1898).»

1992, on la recull, l'any 1992, Roland Serres-Bria sense citar-ne la procedència. De moment, tot i que ha estat impossible, s'ha intentat contactar amb Serres-Bria i amb el capellà de la parròquia de St. Joseph, mossèn Jean-Marie Savioz —que, generosament, el 2009, em va fer a mans un exemplar del llibret de Serres-Bria. Ara per ara, per tant, no es pot establir quina és la versió definitiva ni saber quina és posterior o anterior a quina. Sigui com vulgui, el que sí que es pot fer, per ara, és presentar-ne les principals variants. S'adjunten els textos complets a l'annex documental (Textos 1 i 2).

La versió de Pinyol està composta per vint-i-dos versos, mentre que la que recull Serres Bria en té 20. Els versos que manquen en Serres-Bria són els versos 5 i 6 de Pinyol (2010) que estarien situats, hipotèticament, entre els versos 4 i 5 de Serres-Bria (1992):

- v. 5 Los pobles on arriba
- v. 6 apar que hi surti el sol. (Pinyol, 2010)

En el vers 12 de Pinyol (2010), corresponent al vers 10 de Serres-Bria (1992), el «Saron» del primer és, en el segon, «Saró»:

- v. 12: la rosa de Saron. (Pinyol, 2010)
- v. 10: la rosa de Saró. (Serres-Bria, 1992)

En el vers 16 de Pinyol (2010), que correspon al vers 14 de Serres-Bria (1992), el «colors» del primer és, en el segon, «colom»:

- v. 16: sos ulls són de colors, (Pinyol, 2010)
- v. 14: sos ulls són de colom, (Serres-Bria, 1992)

En el vers 18 de Pinyol (2010), corresponent al vers 16 de Serres-Bria (1992), el «volta» del primer és, en el segon, «voltat»:

- v. 18: volta de llum son front. (Pinyol, 2010)
- v. 16: voltat de llum son front. (Serres-Bria, 1992)

En el vers 20 de Pinyol (2010), corresponent al vers 18 de Serres-Bria (1992), els «infants» del primer apareixen, en el segon, com a «àngels»:

- v. 20: infants del Rosselló, (Pinyol, 2010)
- v. 18: àngels del Rosselló, (Serres-Bria, 1992)

A la Biblioteca de Catalunya, a més, sota els topogràfics Verd. 5-VII-5/13 i Verd. 12-VI-18/10 es conserven dos exemplars d'un opuscle de quatre pàgines imprès amb una poesia de tema similar, titulada «Jesús infant als infants del Rosselló: amb motiu de l'inauguració de sa capella en Sant Joseph de Perpinyà: 27 de novembre 1898 = *Jésus enfant aux enfants du Roussillon: à l'occasion de l'inauguration de sa chapelle à l'Église de Saint-Joseph de Perpignan*» (Verdaguer, 1898?). En aquest opuscle, el contingut del qual es presenta transcrit en l'annex documental (Text 3), es recull un poema molt més llarg que el que presenten Pinyol (2010) i Serres-Bria (1992). En concret, es tracta d'una composició de quaranta-quatre versos, recollits en onze quartets conformatos per decasil·labs sense cesura i hexasil·labs distribuïts amb un patró irregular, de rima consonant encadenada i versos femenins els senars i masculins els parells. El poema de to força elevat va acompanyat de la seva respectiva traducció francesa en vers i en extrem literal que, malgrat tot el que s'ha consignat anteriorment, no està signada pel traductor. Se sap per fonts de segona mà (bàsicament, per tradició oral) que és Justí Pepratx.

Per tant, en poques paraules, es poden vincular tres poemes diferents a l'episodi de la visita de Verdaguer a Perpinyà per a la inauguració de la Capella de Jesús Infant. El que recull Pinyol (2010) —sense datar, imprès en full solt i preservat a la Biblioteca de Catalunya—, el de Serres-Bria (1992) —reproduït al llibre *Centenaire de l'Église de St. Joseph 1892-1992* i datat el Nadal de 1898— i, per acabar, el que s'imprimí —juntament amb la traducció francesa— en l'opuscle conservat a la Biblioteca de Catalunya, on consta com a data el 27 de novembre de 1898 (el dia que es considera fixat pel que fa a l'anada de Verdaguer a terres nord-catalanes per a la inauguració).

St. Josep de la Gare: Francesc Font i Jacint Verdaguer

Arribats a aquest punt, doncs, la pregunta que se'ns planteja és: amb qui més establí contactes el poeta a través de la parròquia de St. Josep?; i, en concret, qui era Francesc Font? Segons l'entrada al *Dictionnaire des Biographies Roussillonaises* que l'Abbè Capeille (1914: 214) dedicà a Joseph-François-Antoine Font (Prada de Conflent, 14

de juny de 1831 - Perpinyà, 16 d'octubre de 1907) — també conegut com a Francesc Font —, el rossellonès fou un eclesiàstic i historiador que consagrà bona part de la seva vida a l'elaboració de dos reculls històrics sobre Sant Miquel de Cuixà i Sant Martí del Canigó: *Histoire de l'abbaye royale de Saint-Michel de Cuxa* (1881)⁴ i *Histoire de l'abbaye royale de Saint-Martin du Canigou* (1904).⁵

Aquest últim volum està motivat per la restauració del cenobi gràcies a l'impuls de Juli Carsalade du Pont (Simorra, Gascunya, 1847 - Perpinyà, 1932), bisbe d'Elna-Perpinyà. Font, que inicià la seva tasca pastoral l'1 de juny de 1858 a Caudièrs de Conflent, estigué vinculat a la parròquia de Vinçà, a la qual s'incorporà el desembre d'aquell mateix any i on romangué fins al mes de maig de 1865 quan fou traslladat a Codalet. Aquí passà disset anys de la seva vida, fins que el 1882 l'administració diocesana el destinà a Portvendres on participà activament en la construcció de l'Església parroquial d'aquella vila. Ja el febrer de 1890, Font fou nomenat «*curé-doyen*» de Prats de Molló però no hi restaria gaire temps; el juliol de 1891 fou destinat a la que seria la seva darrera parròquia, la de Sant Josep, que prendria forma al barri de la Gare de Perpinyà. Allí, i tal com ja féu anys abans a Portvendres, encapçalà la tasca d'edificació de la que es convertiria en l'actual Saint Joseph de la Gare o Sant Josep de l'Estació. Morí el 1907, essent «*Chanoine honoraire*» de Perpinyà.

De la seva obra historiogràfica, cal fer especial menció del volum *Histoire de l'abbaye royale de Saint-Martin du Canigou* (1904), dedicat per Font a Verdaguer i que conté fragments de *Canigó* i de la traducció francesa de Tolrà de Bordas (Prada de Conflent, 1824 - Tolosa de Llenguadoc, 1890), a més d'uns versos desconeguts del poeta català. En aquell moment, el bisbe Carsalade du Pont acabava de començar les tasques de restauració del cenobi canigonenc enmig del desvetllament cultural i literari nord-català, en part — com comentà la professora nord-catalana Miquela Valls (1992) en l'article «Un segle de literatura nord-catalana» —⁶ impul-

4. Veg. Font, 1881.

5. Veg. Font, 1904.

6. «Sense l'empenta del desvetllar del Principat, i potser també sense l'ensurt darrer de l'agonitzant, els Jofre (1801-1864), Rous (1828-1901), Courtais (1816-1888), Boixeda (1809-1873), Boher (1820-1908), Talrich (1810-1888),

sat per Verdaguer i el seu *Canigó*, que ja havia estat girat per Tolrà de Bordas l'any 1889.⁷

El llibre —de dues-centes trenta-tres pàgines i un aparat introductori amb numeració romana de dinou— fou publicat, com s'ha indicat anteriorment, l'any 1904 a Perpinyà de la mà de Charles Latrobe i sota l'autoria del «Chanoine François Font. Curé de Saint-Joseph (Perpignan)». A la portada d'aquest tom, precedida d'un gravat de l'abadia, s'indica que es tracta d'una «Histoire [...] Honorée de cinq Lettres Episcopales et de Généraux d'Ordre. Et couronnée par la Société archéologique, scientifique et littéraire de Béziers. (Premier prix: Grande couronne de laurier en argent)». Pràcticament encapçalant l'obra, tot just abans de diverses cartes laudatòries, es pot llegir la dedicatòria de Font al poeta català: «À LA MÉMOIRE | DU GRAND POÈTE | JACINTO VERDAGUER | l'Auteur du poème CANIGO». A continuació, es presenten les missives suara esmentades de, entre altres, els bisbes d'Elna-Perpinyà i d'Urgell; del cardenal Placide-Marie Schiaffino; del «Révérendissime Abbé du Monastère de Saint-Benoît du Mont-Cassin, Monseigneur Nicolas d'Orgemont»; d'Albert Gibelli, «Abbé général de la Congrégation des Bénédictins Camaldules»; a més d'un informe del «Concours des Mémoires historiques et Monographies locales» durant el qual aquesta ressenya històrica fou premiada. Immediatament, l'autor adjunta un «Avant-propos», a més d'una introducció del bisbe Carsalade du Pont. Tot seguit, es presenta el nucli de l'obra.

Verdaguer torna a reaparèixer entre les pàgines 168 i 175, a mode de tancament del volum. Es reproduueixen, acarats, part del text original de *Canigó* (1886)⁸ i de la versió francesa de Tolrà de Bordas (1889).⁹ L'historiador, jurista i capellà nord-català Josep Tolrà de Bordas és recordat per la seva tasca de crític i traductor de Jacint Verdaguer. Com a versionador de l'obra verdagueriana, Tolrà

Bonafont (1854-1935) i Pepratx (1828-1901) no haguessin provat d'il·lustrar la llengua dels avis. Sense Jacint Verdaguer que regalà als “catalans de França” el seu *Canigó* el 1886, entorn del qual s'havien celebrat un parell d'anys abans les festes literàries de Banyuls, tampoc.» (Valls, 1992)

7. Veg. Verdaguer, 1889.

8. Veg. Verdaguer, 1886.

9. Veg. Verdaguer, 1889.

publicà l'any 1889¹⁰ *Le Canigou, légende pyrénéenne du temps de la reconquête. Traduction française, avec le texte catalan en regard* editada per Albert Savine a París i «autorisée et approuvée par l'auteur». Es tractava d'una edició de tres-centes vuitanta-dues pàgines, bilingüe català-francès i en prosa, que fou reeditada per Privat (Tolosa de Llenguadoc) i MonHélios (Oloron-Sainte-Marie) el 1986 i el 2010, respectivament. Fins ara no es tenia constància de la reedició, encara que fragmentària, de la traducció en cap altre volum a part dels de 1986 i 2010. En concret, Font inclou —escollits de forma aparentment arbitrària i acarant l'original català i la versió de Tolrà de Bordas— cent dinou versos de *Canigó*, adaptant l'argument de l'epopeia al seu objectiu: explicar l'origen mític de Sant Martí de Canigó. Ho fa fins al punt de canviar el títol *Canigó* per *Sant Martí de Canigó*. Aquesta nova «reconstrucció», per dir-ho d'alguna manera, està composta pels següents versos: (a) Cant I: v. 6-9, v. 61-66 i v. 73-78; (b) Cant IX: v. 271-272 i v. 277-280; (c) Cant XI: v. 1-72; (d) «Epíleg: Los dos campanars»: v. 1-10, v. 20-25 i modificats o desordenats, per aquest ordre, els versos 26, 27, 31, 32, 76, 77, 74, 75, 41 i 43 del mateix «Epíleg».

A continuació es presenten, a mode de quadre sinòptic, les modificacions que introdueix Font en el poema amb la intenció, pel que sembla, de fer desaparèixer el diàleg entre els campanars de Sant Miquel de Cuixà i Sant Martí de Canigó, per donar veu, únicament, a aquest últim. Es parteix del primer vers en el qual s'ha localitzat modificacions i s'arriba fins al darrer vers que presenta Font —tots de l'«Epíleg». Entremig hi ha uns pocs versos que mantenen l'estructura original.

	(Font, 1904)	(Verdaguer, 2003)
v. 26	Com un gegant de una legio sagrada	Com dos gegants d'una legió sagrada
v. 27	sol hi ha encara dret lo campanar	sols encara hi ha drets dos campanars:
v. 31	Formidable centinelle [fragment]	Són dues formidables sentinelles

10. *Ibidem*.

v. 32	que en lo Conflent posa l'eternitat.	que en lo Conflent posà l'eternitat:
v. 76	Tenia nou cents anys de vida [fragment]	Com jo, tenia nou-cents anys de vida,
v. 77	nou Matusalem [fragment]	mes, nou Matusalem, també morí;
v. 74	ab sa sonora veu dolsa o feresta [fragment]	i amb sa sonora veu, dolça o feresta,
v. 75	estrefeya'l clari o la tempestat.	= (Únicament adaptacions ortogràfiques)
v. 41	campanes ja no tinch [fragment]	—Campanes ja no tinc —li responia
v. 43	Oh! qui pogués tornarmeles un dia!	= (Únicament adaptacions ortogràfiques)

Al final de la traducció s'inclouen quatre versos de Verdaguer, en l'original català i la traducció francesa, que no estan recollits enlloc, al final dels quals consta «Poésies posthumes de Jacinto Verdaguer». Vegeu l'original i la traducció francesa acarades a l'Annex documental (Text 4):

Sant Martí à un pobret ha donat
De son mantell la meytat :
L'altre meytat li prengueren
Montanya amunt per Vernet.
Y ara té fret...

(Font, 1904)

En referència a la descripció del volum, com a consideració final, cal fer menció del fet que el llibre es presenta relligat i publicat conjuntament amb la «Légende sur Saint-André d'Exalda», pàgines 177 a 225. Per ara, no s'ha pogut localitzar correspondència entre Font i Verdaguer.

St. Josep de la Gare: Émile Rous, Josep Falguère i Jacint Verdaguer

Ben poca cosa se sap sobre Émile Rous —el primer capellà de St. Josep de Perpinyà— més enllà del fet que fou destinat a aquesta paròquia entre 1882 i 1887 i que és autor de l'*Histoire des saintes Puelles et de leur culte* (1876), de l'*Histoire de Notre-Dame de Font-Romeu (diocèse de Perpignan) par l'abbé Emile Rous* (1890) i de *Mgr Saivet, évêque de Mende (1872-1876) et de Perpignan (1876-1877), d'après sa correspondance et ses écrits, par l'abbé Emile Rous. (2 août 1899)* (1900). Fins i tot se'n desconeixen la data de naixement i de defunció. Cal no confondre Émile Rous amb Francesc Rous (Prada de Conflent, 1828 - Banyuls de la Marenda, 1897), el poeta, eclesiàstic i professor al seminari de Prada que, d'altra banda, intercanvià nombroses missives amb Verdaguer pel seu paper principal en la preparació de la primera festa literària a Banyuls l'any 1883. S'ignora, per ara, si els unia alguna mena de parentiu.

De la relació de Verdaguer amb Émile Rous en resten dues cartes. L'una recollida al volum V de l'*Epistolari de Jacint Verdaguer* (1977: 138-139), de 13 de març de 1886, i l'altra —conservada en el Fons Verdaguer Panadès amb el número de registre 382— de 25 d'agost de 1890. En la carta de 1886, amb l'encapçalament de la «Paroisse de Saint Joseph de la Gare», Rous regracia el poeta per l'enviament de *Canigó*, que acabava d'aparèixer. Amb tot, sí que convé fer esment especial d'un parell de paràgrafs d'aquesta missiva en tant que són una referència clara de quina era la recepció de l'obra del poeta a França, just després de *Canigó*.

Si nous vivions dans ces temps plus heureux, je veux dire plus chrétiens, notre pays vous aurait déjà prouvé, par un témoignage public, le prix qu'il doit attacher à votre oeuvre.

Je déplore pour ma part que le Roussillon, que vous avez glorieusement célébré, ne vout ait pas encore offert son juste tribut de reconnaissance. (*Epistolari...*, 1977: 138-139).

I certament, Verdaguer no rebé cap reconeixement per part dels nord-catalans fins al 13 de desembre de 1887, moment en el qual la

Société Agricole, Scientifique et Littéraire de Perpinyà atorgà al poeta una corona de plata per la seva obra canigonenca. En l'altra missiva de Rous, de 25 d'agost de 1890 —quan Rous ja no era capellà a Sant Josep de la Gare—, aquest informa al poeta de l'enviament del seu volum *Histoire de Notre-Dame de Font-Romeu (diocèse de Perpignan)*... (1890), tot agraint que Verdaguer li hagués enviat en el seu moment *Idil·lis i cants místics* i *Canigó*. El nord-català prega a Verdaguer que introdueixi alguna ressenya sobre el seu llibre en les revistes on el poeta col·laborava. Per acabar, al final de l'epístola, Rous parla de la necessitat de traduir aquesta seva obra francesa al català, tasca per a la qual demana al poeta que li recomani algú, i, per últim, demana perdó per haver contactat directament amb ell, ja que no havia pogut fer-ho a través del seu amic comú, el difunt coronel Antoni Puiggarí (Perpinyà, 1815 - 1890).

Com a darrer apunt de les relacions de Verdaguer amb St. Josep de l'estació, tot i ser en aparença poc rellevant, cal fer esment de la carta —recollida al volum de XI de l'*Epistolari de Jacint Verdaguer* (1993)— que, poc temps abans de morir, rebé Verdaguer de la mà del també força desconegut Joseph Falguère —vicari, l'any 1902, de Sant Josep i secretari del *Journal Illustré* de Perpinyà—. El poeta, ja greument malalt, necessitava traslladar-se a un sanatori. En concret, se li havia recomanat el de Vernet, al Conflent. Falguère, el 15 de maig de 1902, assabentat d'aquesta necessitat, l'animà per tal que es retirés a la Catalunya del Nord, fent-li saber l'alegria que això suposaria entre els seus amics nord-catalans. Verdaguer, però, ja mai deixà Catalunya.

Falguère, per últim, en un darrer intent per animar el poeta, li proposà que un cop recuperat anés a dir missa a l'església de Castell i els acompanyés en una nova pujada al Canigó per celebrar la segona edició de l'epopeia canigonenca.¹¹ Tal com recull la nota tres d'aquesta carta:

11. En la nota 4 a aquesta carta, Torrent i Fàbregas i Casacuberta puntualitzen el següent pel que fa a l'edició: «Ha estat considerada segona edició del poema de la versió original que acompanya la traducció francesa de *Canigó* de J. Tolrà de Bordas (1889). L'any 1901 sortí la tercera edició —a la qual devia referir-se Falguère— [...]».

[...] animaren [els amics del Rosselló] el poeta a anar-hi [a Vernet] on seria ben rebut; en aquest sentit ho feren, a més de mossèn Falguère, el bisbe Carsalade, Juli Delpont, Vassal; [...] (*Epistolari...*, 1993: 189-190).

Consideracions finals

Per acabar, només voldria fer notar que després d'una extensa investigació, que per qüestions de temps no s'ha pogut incloure completa en el text d'aquest article, es pot concloure que fou a través dels eclesiàstics nord-catalans, primers contactes de Verdaguer a França, que el poeta català començà a penetrar en el món literari francès. Amb aquesta recerca, hem pogut acabar d'afegir un parell de baules més a la cadena de contactes de Verdaguer de més enllà dels Pirineus, una part prou important —que fins aquest moment amb prou feines està embastada— de la recepció de Jacint Verdaguer a Europa. En resum, el poeta veié recompensada —per part dels seus amics nord-catalans— la mitificació del Canigó en tant que muntanya i la seva bona disposició en ocasions com en l'episodi de Sant Josep de l'Estació, amb una amistat fidel i inamovible que Verdaguer conservà fins als seus darrers dies.

Bibliografia

- FONT, Francesc (1881). *Histoire de l'abbaye royale de Saint-Michel de Cuxa*. Perpinyà: Comet.
- FONT, Francesc (1904). *Histoire de l'abbaye royale de Saint-Martin du Canigou*. Perpinyà: Charles Latrobe.
- CAMPS, Núria (2007). *Joan Baptista Blazy, difusor i traductor de Verdaguer*. Universitat de Vic. (Tesis inèdita).
- CAMPS, Núria (2009). «Frederic Mistral i Joan Baptista Blazy, difusors de Verdaguer a França». A: *Les relacions catalano-occitanes al llindar del segle XXI*. Peronnas: Éditions de la Tour de Gile; Association Française des catalanistes, p. 329-337.
- CAMPS, Núria (2010). «Joan Baptista Blazy, traductor i difusor de Verdaguer». *Anuari Verdaguer*, 18, p. 81-111.

- CAPEILLE, Jean (1914). *Dictionnaire de biographies roussillonnaises*. Perpinyà: Imp. Catalane de J. Comet.
- Epistolari de Jacint Verdaguer. Volum V* (1977). Barcelona: Barcino.
- Epistolari de Jacint Verdaguer. Volum XI* (1993). Barcelona: Barcino.
- PINYOL, Ramon (2010). «Les poesies verdaguerianes de temàtica nord-catalana». *Anuari Verdaguer*, 18, p. 233-252.
- PINYOL, Ramon; VILA, Pep (2004). «Justí Pepratx, transcriptor de Verdaguer i recopilador de literatura catalana». *Anuari Verdaguer*, 12, p. 91-114.
- ROUS, Émile (1876). *Histoire des saintes Puelles et de leur culte*. Perpignan: Impr. de Ch. Latrobe.
- (1890). *Histoire de Notre-Dame de Font-Romeu (diocèse de Perpignan) par l'abbé Emile Rous*. Lille: Desclée, de Brouwer.
- (1900). *Mgr Saivet, évêque de Mende (1872-1876) et de Perpignan (1876-1877), d'après sa correspondance et ses écrits, par l'abbé Emile Rous. (2 août 1899)*. Lille: Desclée, De Brouwer et Cie.
- SERRES-BRIA, Roland (1992). *Centenaire de l'Église St. Joseph 1892-1992*. Perpinyà: Évêché d'Elne-Perpignan; Paroisse de St. Joseph.
- VALLS, Miquela (1992). «Un segle de literatura nord-catalana». A: *Qui som els Catalans del Nord* [en línia]. Associació Arrels. [Data de consulta: 1 de febrer de 2011] <<http://arrels.free.fr/QUISOM/SOCIOPOLITICA.HTM>>
- VERDAGUER, Jacint (1886). *Canigó: llegendes pirenenques del temps de la reconquesta*. Barcelona: Llibreria Catòlica.
- (1889). *Le Canigou, légende pyrénéenne du temps de la conquête. Traduction française, avec le texte catalan en regard*. Tolrà, J. (tr.). París: Albert Savine.
- (2003-2006). *Prosa / Poemes llargs. Teatre / Poesia, 1 / Poesia, 2*. A cura de Joaquim Molas i Isidor Cònsul. Barcelona: Proa. (Totes les obres, 1-4).
- (1898?). *Jesús infant als infants del Rosselló: amb motiu de l'inauguració de sa capella en Sant Josep de Perpinyà: 27 de novembre 1898 = Jésus enfant aux enfants du Roussillon: à l'occasion de l'inauguration de sa chapelle à l'Église de Saint-Joseph de Perpignan*. [s.l.]: [s.n.].

Annex documental

Textos 1 (Pinyol, 2010) i 2 (Serres-Bria, 1992)

«Avui de Terra Santa...»

J.M.J.

Avui de Terra Santa
n'arriba un Infantó,
bonic com unes perles,
rosset com un fil d'or.

Los pobles on arriba
apar que hi surti el sol.

Sa mare n'és Maria,
Josep son companyó:
és lo joiell dels àngels,
del Paradís la flor;
d'aqueixa vall lo lliri,
la rosa de Saron.

Sa vesta és blanca blanca
com neu del Canigó;
són de clavell los llavis,
sos ulls són de colors,
sa cara n'és morena,
volta de llum son front.

Veniu-lo tots a veure
infants del Rosselló,
postrau-vos a ses plantes
que us vol parlar al cor.

(Pinyol, 2010)

Jesus – Infant
Als infants del Rosselló

Avui, de Terra Santa
n'arriba un Infantó,
bonic com unes perles,
rosset com un fil d'or.

Sa mare n'és Maria
Josep son companyó ;
és el joyell dels àngels,
del Paradís la flor,
d'aqueixa vall el lliri,
la rosa de Saró.

Sa vesta és blanca, blanca,
com neu del Canigó ;
són de clavell sos llavis,
sos ulls són de colom,
sa cara n'és morena
voltat de llum son front.

Veniu-lo, nins, a véure,
àngels del Rosselló,
postreu-vos a ses plantes,
que us vol parlar al cor.

Perpinyà, Nadal de 1898.
(Serres-Bria, 1992)

Text 3

JESUS INFANT
ALS INFANTS DEL ROSSELLÓ
AB MOTIU DE L'INAUGURACIÓ DE SA CAPELLA

EN SANT JOSEPH DE PERPINYÀ
27 de novembre de 1898

— Per véureus he vingut de Palestina,
oh infants del Rosselló ;
veníu á oir la celestial doctrina
de qui'l mestre ha sigut de Salomó.

Vosaltres sou mes flors, les més hermoses
que tinch en mon verger,
mos lliris odorífers y mes roses,
jo'l vostre jardiner.

Angelicals dexebles de ma escola,
veníu á oir al Mestre de l'amor ;
cada llissó que de mos llavis vola
grabula en vostre cor.

Per parlar al amor y á la ignocencia
mon Etern Pare m'ha enviat aquí ;
vivíu en ma presencia
com jo en la seva obedient visquí.

Amauvos uns als altres sense mida
com jo vos he estimat ;
l'amor dels uns es per los altres vida ;
allí tot mor hon mor la caritat.

Del Rosselló vull fer ma Galilea,
de Perpinyá vull fer mon Nazareth,
si us feu, oh nins, apóstols de ma idea
al mon ingrát parlant del Jesuset.

Mostrau als homens de mon pit la flama
dihentlos que'ls pecats me fan patir,
dihentlos que mon cor encara us ama
fins á tornar morir.

Text 3

JÉSUS ENFANT
AUX ENFANTS DU ROUSSILLON
A L'OCCASION DE L'INAUGURATION

de sa Chapelle à l'Église de Saint-Joseph
DE PERPIGNAN

Je suis venu de la Palestine pour vous voir,
ô enfants du Roussillon ;
venez entendre la céleste doctrine
de celui qui a été le maître de Salomon.

Vous êtes, vous, mes fleurs les plus belles,
que j'ai en mon jardin,
mes lys odoriférants et mes roses,
moi, je suis votre jardinier.

Disciples angéliques de mon école,
Venez entendre le maître de l'amour ;
Chaque leçon qui vole de mes lèvres,
gravez-la dans mon coeur.

Pour parler à l'amour et à l'innocence,
mon Père Eternel m'a envoyé ici ;
vivez en ma présence,
comme je vécus en la sienne soumis.

Aimez-vous les uns les autres sans mesure,
Comme moi je vous ai aimés ;
l'amour des uns est de la vie pour les autres ;
tout meurt là où meurt la charité.

Du Roussillon je veux faire ma Galilée,
de Perpignan je veux faire mon Nazareth,
si vous vous faites, chers enfants, apôtres de ma pensée
en parlant du petit Jésus au monde ingrat.

Montrez aux hommes la flamme de mon sein,
en leur disant que les péchés me font souffrir,
en leur disant que mon coeur vous aime encore
jusqu'à mourir une autre fois.

Jo so de vostres mals la medecina,
de totes vostres penes lo consol ;
vos porto un ram de flors per cada espina
y per cada tristesa un raig de sol.

Petits y grans, seguíu lo meu exemple,
en la fosca del mon jo so l'estel;
á qui'm segueix de casa cap al temple
jo'l guiaré del temple cap al cel.

Gays infantons, quan alguna hora us veyá
llensava enamorat un dols sospir,
y, obrint los brassos, als dexebles deya :
dexáuloshi venir.

Pares amats, á vostres fills hermosos
com á llavors dexáumels abraçar,
y al ser entre mos brassos amorosos
dexáuloshi quedar.

JACINTO VERDAGUER, *Pbre.*

C'est moi qui suis de vos maux le remède,
la consolation de toutes vos peines ;
je vous porte un bouquet de fleurs pour chaque épine
et pour chaque tristesse un rayon de soleil.

Petits et grands, oh! suivez mon exemple ;
dans les ténèbres du monde c'est moi qui suis l'étoile,
celui qui me suit de sa maison vers le temple,
moi, je le conduirai du temple vers le ciel.

Gais et tendres enfants, quand je vous voyais un jour
je lançais, dans mon amour, un doux soupir,
et ouvrant les bras, je disais aux disciples :
laissez-les y venir.

O pères bien-aimés, vos fils si beaux,
laissez-moi comme alors les embrasser ;
et une fois dans mes bras aimants,
laissez-les y rester.

JACINTO VERDAGUER.

[Biblioteca de Catalunya, Verd. 5-VII-5/13 i Verd. 12-VI-18/10]
(Verdaguer, 1898?)

Text 4

Sant Martí à un pobret ha donat
 De son mantell la meytat :
 L'altre meytat li prengueren
 Montanya amunt per Vernet.
 Y ara té fret...

Saint Martin à un pauvre a donné
 La moitié de son manteau :
 L'autre moitié on la lui prit
 A la montagne qui domine le Vernet.
 Et maintenant il a froid (2).

(Poésies posthumes de Jacinto
 VERDAGUER)

(2) Mgr de Carsalade du Pont dont les faits et gestes rappellent les faits et gestes des évêques du moyen-âge, se prépare à rendre à Saint-Martin la moitié du manteau qu'on lui prit à la montagne de Vernet.

(Font, 1904)